

O PŘÁTELSTVÍ SLOVENSKÝCH A MORAVSKÝCH MYSLITELŮ

RUDOLF STUNA, Olomouc, ČR

Chtěl bych zaznamenat velice zajímavé pojednání, které jistě potěší naše slovenské přátele. Jde o to, že ve vědeckém sborníku *Acta universitatis Palackianae Olomucensis facultas paedagogica* bylo uveřejněno pozoruhodné pojednání s titulem *Z česko-slovenských literárních vztahů 19. století*. Autorkou pojednání je moravská vědecká pracovnice Milada Pisková.

Píše zde o rozvoji slovenského národního života a úloze Liptovského Sv. Mikuláše, které se stalo významným střediskem uvědomovací, kulturní a vědecké práce na Slovensku. Byl tam i založen spolek Tatrín, kde byly vysloveny *Požadavky slovenského národa*, a působili zde Jozef Miloslav Hurban, Michal Miloslav Hodža, Janko Král' a také Gašpar Féjerpataky-Belopotocký, významná osobnost slovenského národního obrození, stoupenec díla Kollárova a přitom jeden z těch, kteří připravovali půdu pro rozvoj činnosti generace štúrovské.

Autorka pojednání podrobně líčí životní dráhu tohoto významného slovenského buditele a myslitele, který na čas studoval v latinské škole v Kežmarku a vyučil se u svého otce knihařem. Vskutku, knihy v něm od mládí vzbuzovaly touhu po poznání a vzdělání. Naučil se němčině i maďarštině. Prošel svoji vlast, byl i v Maďarsku a ve Vídni. Otevřel si na Slovensku vyhledávané knižkupectví a knihařství. Byl i literárně činný.

Měl výborné předpoklady pro osvětovou a lidovýchovnou práci. Měl široké kulturní vědomosti, hospodářské i politické, dobrou informovanost o kulturním a literárním dění i díky své rozsáhlé korespondenci. Rozvinul svou činnost na poli šíření osvěty, byl jedním z neaktivnějších propagátorů a šířitelů knih slovenských vlastenců i českých autorů - buditelů. Otevřel první lidovou půjčovnu knih, vydával lidové kalendáře, šířil osvětu a vzdělanost i pomocí ochotnického divadla.

Autorka mimo jiné zaznamenává: "Od příchodu Féjerpatakyho do Liptovského Sv. Mikuláše můžeme sledovat také jeho soustavné kontakty s českým kulturním děním. Pilně koresponduje s českými spisovateli a vědci: K. Amerlingem, V. Staňkem, J. V. Michlem, K. Havlíčkem-Borovským, Fr. Palackým, J. Jungmanem, V. V. Fričem a dalšími. Nakupuje v Čechách knihy, přispívá do českých časopisů (*Časopis Českého muzea*, *Květy*, *Světozor*, *Národní noviny*), angažuje se v českých spolcích (*Matice česká*). Organizoval studium slovenské mládeže v Čechách. Ve 30-tých a 40-tých letech 19. století dosahuje jeho aktivita vrcholu.

Tehdy vzájemná spolupráce a myslitelské tvůrčí kontakty slovensko-české dosahují vrcholu.

Féjerpataky navštívil i bratrskou Moravu, zavítal do Brna a do Olomouce. Silně na něho zapůsobila olomoucká vojenská pevnost i hanácký venkov, navštívil hanácké

obce Křelov a Svěsdlice. V Olomouci se v březnu 1847 ubytoval v hotelu U zlaté labutě (v nynější Pekařské ulici), setkal se s moravskými vlastenci prof. A. Šemberou, J. Helceletem a profesorem F. Mošnerem.

Zavítal i do Čech a setkal se s představiteli české vědy a kultury.

Po porážce revoluce 1848/49 byl jako přední představitel slovenského národního života zajat a vězněn. Později se mu podařilo získat úřednické místo. V době Bachova absolutismu byl nucen zanechat knihkupecké a výchovně vzdělávací činnosti.

Vydal celkem 17 knih, byl předchůdcem kulturních a osvětových časopisů, spolupracoval i s moravskými obrozenci, jak potvrzují jeho **Kalendáře** s články o dějinách Moravy. Vydával též **Slovenský pozorník**, s nímž spolupracoval moravský buditel, filozof a pedagog František Matouš Klácel, který propagoval Hegelovo učení a uvažoval o novém uspořádání společnosti v duchu Platonových idejí.

Autorka pojednání připojuje ke svému textu jeden z dokladů o spolupráci F. M. Klácela se slovenskými buditeli. Je to dopis G. Féjerpatakého ze dne 30. srpna 1840 (V Uhřích v Liptovském Svatém Mikuláši). Dopis byl nalezen ve Státním archivu v Brně. Slovenský vlastenec zde vyzývá laskavě Vys. uč. pána Matouše Klácela, profesora filozofie v Brně, aby přispěl do připravovaného nového časopisu - **Slovenského pozorníka**. Z dopisu vyplývá, že se nejedná o první vřelý přátelský kontakt. Obsahuje současně prosbu, aby rukopisy byly zaslány na Geroldovské knihkupectví do Vídně, což bylo přední rakouské vědecké knihkupectví, tiskárna a nakladatelství, kde bude **Slovenský pozorník** k dostání.

Jak vidět, pojednání Milady Pískové představuje příkladný doklad o vzájemné a potřebné slovensko-české vědecké, osvětové a myslitelské spolupráci.

Prejeme si, aby autorka na této krásné a potřebné vědecké tematice i nadále pracovala. Současně toto pojednání opět potvrzuje, že "mírou všech věcí je člověk".

Uvedené pojednání Milady Pískové odkazuje na tyto prameny a literaturu:

- pozůstalost F. M. Klácela. Státní archiv v Brně, sg. G 48, II. korespondence, kart. I.
Nový i starý vlastenecký kalendář, r. 1842-1844. Knihovna Matice slovenské.
Československá vlastivěda, díl II. Dějiny, sv. 2. Praha, Horizont 1969.
DVOŘÁKOVÁ, Z.: František Matouš Klácel. Praha, Melantrich 1976.
Encyklopédia slovenských spisovateľov. Bratislava, Obzor 1984.
FÉJERPATAKY-BELOPOTOCKÝ, G.: Vlastný životopis. Bratislava, Tatran 1975.
HOMOLOVÁ, K. a kol.: Čeští spisovatelé 19. a počátku 20. století. Praha, Čs. spisovatel 1973.
HUČKO, J.: Gašpar Féjerpataký-Belopotocký. Bratislava, SVA 1965.
KABELÍK, J.: Literární pozůstalost F. M. Klácela. Časopis Matice moravské, r. XXXI.
Ottův slovník naučný, 10. díl. Praha, J. Otto 1896.
PIŠŮT, M.: Literárne štúdie a portréty. Bratislava, SVKL 1955.
Slovník českých spisovatelů. Praha, Čs. spisovatel 1964.
VLČEK, J.: Kapitoly z dějin české literatury. Praha, Čs. spisovatel 1952.
VOPRAVIL, J.: Slovník pseudonymů v české a slovenské literatuře. Praha, SPN 1973.

PhDr. Rudolf Stuna, CSc.
Harmínská 11
772 00 Olomouc
ČR